

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับสิทธิในการครอบครองสังหาริมทรัพย์ของเด็กและเยาวชน: ศึกษากรณีครอบครองรถยนต์และรถจักรยานยนต์

สรารุช บุชดางาม*
รองศาสตราจารย์พินิจ ทิพย์มณี**

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับสิทธิในการครอบครองสังหาริมทรัพย์ของเด็กและเยาวชน ศึกษากรณีครอบครองรถยนต์และรถจักรยานยนต์ ปัจจุบันการจราจรทางบกถือเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเพราะเป็นการเชื่อมโยงและการติดต่อระหว่างผู้คนในพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศเข้าไว้ด้วยกัน แต่ขณะเดียวกันก็นำมาซึ่งปัญหาอุบัติเหตุจากการจราจร เป็นสาเหตุสำคัญของ ความสูญเสียในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนผู้ใช้เส้นทาง โดยมีสถิติเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนถึงปีละกว่า 700 ราย

ผลการศึกษาพบว่า เด็กและเยาวชนยังไม่มีความสามารถทางกฎหมายในการทำนิติกรรมสัญญาเพื่อครอบครองยานพาหนะเนื่องจากมีสถานะเป็นผู้เยาว์การที่เด็กและเยาวชนสามารถครอบครองยานพาหนะได้จึงเกิดจากบิดา มารดา หรือผู้ปกครองให้ยานพาหนะนั้น โดยเสนาหาแก่เด็กและเยาวชนและเกิดการละเมิดจากเด็กและเยาวชนอันเนื่องมาจากอุบัติเหตุจากยานพาหนะ โดยลักษณะการละเมิดจากการเกิดอุบัติเหตุจากยานพาหนะคือ 1) การละเมิดกฎหมายจราจร และ 2) การละเมิดต่อชีวิตและทรัพย์สินของผู้อื่นอันเนื่องมาจากอุบัติเหตุ เมื่อเกิดการกระทำละเมิดจากอุบัติเหตุอันเกิดจากการกระทำของเด็กและเยาวชนความต้องการของผู้เสียหาย หรือญาติผู้เสียหายคือการได้รับการเยียวยาหรือค่าสินไหมทดแทนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 และค่าสินไหมทดแทนจากการพิสูจน์ในชั้นศาล เมื่อเด็กและเยาวชนไม่สามารถทำประกันภัยยานพาหนะได้ ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของบิดา มารดาและผู้ปกครองในการดำเนินการให้ โดยบิดา มารดาและผู้ปกครองต้องรับผิดชอบจากการละเมิดของเด็กและเยาวชนเป็นความรับผิดชอบในการทำละเมิดของบุคคลอื่น (Vicarious Liability) ซึ่งเด็กและเยาวชนไม่สามารถชดใช้ค่าปรับและค่าสินไหมทดแทนได้สืบเนื่องจากเด็กและเยาวชนยังไม่ได้ประกอบอาชีพมีรายได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษานี้ คือ ควรเบิกจ่ายค่าเสียหายเบื้องต้นอย่างทันทีทั้งที่โดยบริษัทประกันภัยไม่ต้องรอพิสูจน์ความผิด อีกทั้งภาครัฐควรสนับสนุนให้บิดา มารดาและผู้ปกครองทำประกันภาคสมัครใจให้กับยานพาหนะ ควรแก้ไขระบบการเก็บเอกสาร

* นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ ปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

** ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ของบริษัทประกันภัยที่มีมาตรฐานแตกต่างกันให้เป็นรูปแบบเดียวกันเพื่อความรวดเร็วในการเบิกจ่ายค่าเสียหายเบื้องต้นและบิดา มารดาและผู้ปกครอง ต้องร่วมรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 และคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติมาตรา 44 ฉบับ 22/2558 นอกจากนี้ควรมีกองทุนขึ้นมาเพื่อจัดการกับปัญหาความรับผิดชอบทางแพ่งให้กับเด็กและเยาวชนเพื่อเยียวยาความเสียหายแก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำละเมิดของเด็กและเยาวชน อีกทั้งควรมีการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญามาตรา 29 วรรคแรก เมื่อศาลพิพากษาให้จำเลยชำระค่าปรับแล้ว จำเลยต้องชำระค่าปรับภายใน 30 วัน นับแต่วันที่คดีถึงที่สุดหรือไม่ ตลอดจนให้เด็กและเยาวชนสามารถมีการผ่อนชำระค่าปรับได้

1. บทนำ

การจราจรทางบกถือเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เพราะเป็นการเชื่อมโยงและการติดต่อระหว่างผู้คนในพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศเข้าไว้ด้วยกัน แต่ขณะเดียวกันก็นำมาซึ่งปัญหาอุบัติเหตุจากการจราจรเช่นกัน อุบัติเหตุบนทางหลวงเป็นสาเหตุสำคัญของความสูญเสียในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนผู้ใช้เส้นทางจราจรทางบก โดยมีสถิติเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนถึงปีละกว่า 700 ราย แม้เด็กและเยาวชนจะเป็นผู้เยาว์ที่ยังไม่สามารถกระทำนิติกรรมซื้อขายทรัพย์สินใด ๆ ได้ แต่เด็กและเยาวชนก็สามารถครอบครองทรัพย์สินได้โดยมีบิดามารดาเป็นผู้กระทำนิติกรรมแทนและมอบให้เด็กและเยาวชนครอบครองทรัพย์สินนั้น เมื่อผู้เยาว์ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น เด็กผู้เยาว์ก็ยังคงต้องรับผิดชอบในผลที่ตนทำละเมิด บิดา มารดาหรือผู้อนุบาลของบุคคลเช่นนี้ย่อมต้องรับผิดชอบร่วมกับเขาด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแก่หน้าที่ซึ่งทำอยู่นั้น” และมีพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 25 ซึ่งกำหนดความรับผิดชอบของผู้ปกครองและมาตรา 26 กำหนดว่า ผู้ใดก็ตามซึ่งหมายความรวมถึงบิดา มารดากระทำการฝ่าฝืนย่อมมีความรับผิดชอบ โดยเฉพาะมาตรา 26(3) กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดบังคับ ชูเชิญ ชักจูง ส่งเสริมหรือยินยอมให้เด็กประพฤติตนไม่สมควรหรือน่าจะทำให้เด็กมีความประพฤติเสี่ยงต่อการกระทำความผิด ผู้ฝ่าฝืนต้องรับผิดชอบทางอาญาจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับไม่เกินสามหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ อีกทั้งปัจจุบันมีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ 22/2558 กำหนดความรับผิดชอบของบิดา มารดาหรือผู้ปกครองไว้ กล่าวคือ บิดามารดาหรือผู้ปกครองต้องให้การอุปการะเลี้ยงดู อบรม สั่งสอนและยับยั้งพฤติกรรมที่ไม่ดีของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในความปกครองดูแลของตน รวมทั้งต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวงตามกฎหมายว่าด้วยคุ้มครองเด็ก ตลอดจนต้องไม่สนับสนุนหรือปล่อยให้เด็กและเยาวชนในปกครองเกิดการรวมกลุ่มหรือมั่วสุมเพื่อการแข่งรถยนต์และรถจักรยานยนต์ในทางและให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว ดำเนินการติดตาม สอดส่องให้มีการดำเนินการอย่างเคร่งครัด ในกรณีที่พบเด็กและเยาวชนรวมกลุ่มหรือมั่วสุมให้ถือว่าเป็นความรับผิดชอบ

ของบิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็กและเยาวชน แล้วแต่กรณี และให้เป็นอำนาจของเจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยจราจรทางบกหรือเจ้าพนักงานตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ที่จะแจ้งให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองเข้ามารับทราบการกระทำของเด็กและเยาวชนดังกล่าว เพื่อให้คำแนะนำ ตักเตือน ทำทัณฑ์บนหรือวางข้อกำหนดเพื่อป้องกันมิให้เด็กและเยาวชนกระทำความผิดอีก หรืออาจให้วางประกันไว้เป็นจำนวนเงินตามสมควรแก่ฐานานุรูป แต่จะเรียกเงินประกันไว้ได้ไม่เกินระยะเวลาสองปี หากเด็กและเยาวชนได้กระทำความผิดดังกล่าวซ้ำอีก บิดามารดาหรือผู้ปกครองจะต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือนหรือปรับไม่เกินสามหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับและให้รับเงินประกันเป็นของกองทุนคุ้มครองเด็กตามกฎหมายว่าด้วยคุ้มครองเด็ก

ผลกระทบจากการครอบครองและใช้ประโยชน์จากจักรยานยนต์ย่อมทำให้เกิดผลเสียหายต่อตัวเด็กและเยาวชนเอง และกับผู้อื่นที่ได้รับผลจากอุบัติเหตุ เช่น ได้รับความเจ็บ เสียชีวิต พิการ อีกทั้งบิดา มารดาหรือผู้ปกครองยังต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่งและทางอาญา และทรัพย์สินเสียหายสุดท้ายแล้วต้องชดเชยค่าเสียหายหรือสินไหมทดแทนต่อผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการครอบครองและใช้ปัญหาของการศึกษานี้ผู้เชี่ยวชาญจึงให้ความสำคัญในประเด็นที่ว่าเด็กและเยาวชนมีสิทธิในการได้มาและครอบครองรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ได้อย่างไร และเมื่อเด็กและเยาวชนครอบครองรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ย่อมต้องใช้ประโยชน์จากยานพาหนะนั้น เมื่อเกิดอุบัติเหตุจากยานพาหนะโดยที่เด็กและเยาวชนนั้นเป็นผู้ก่อเหตุ ซึ่งเด็กและเยาวชนรวมถึงบิดามารดาหรือผู้ปกครอง จะต้องรับผิดชอบในทางแพ่งและทางอาญา เช่น การชดเชยค่าปรับ ค่าสินไหมทดแทนแก่คู่กรณีจะต้องชดเชยมากน้อยเพียงใด หรือหากเด็กและเยาวชนนั้นไม่สามารถชดเชยค่าปรับ ค่าสินไหมทดแทนแก่คู่กรณีได้ เด็กและเยาวชนนั้นจะต้องชดเชยหรือต้องรับโทษทัณฑ์อื่นใดบ้าง ซึ่งกฎหมายยังมีได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจน

2. ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับสิทธิในการครอบครองสังหาริมทรัพย์ของเด็กและเยาวชน ศึกษากรณีครอบครองรถยนต์และรถจักรยานยนต์

2.1 ปัญหาความสามารถของเด็กและเยาวชนในการทำนิติกรรมสัญญาเพื่อครอบครองยานพาหนะกรณีรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์

เด็กและเยาวชนมีสถานะเป็นผู้เยาว์ยังไม่บรรลุนิติภาวะ แต่ไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นเพศหญิงหรือเพศชายก็ตาม เมื่อบุคคลนั้นมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์หรือบรรลุนิติภาวะโดยการสมรส ซึ่งถือว่าพ้นจากภาวะการเป็นผู้เยาว์ บุคคลนั้นจะพ้นจากการเป็นผู้หย่อนความสามารถในการทำนิติกรรม และกลายเป็นผู้มีความสามารถในการทำนิติกรรมได้ แต่ขณะที่เด็กและเยาวชนยังไม่บรรลุนิติภาวะ เด็กและเยาวชนไม่สามารถทำนิติกรรมสัญญาซื้อขายด้วยตนเอง การที่เด็กและเยาวชนสามารถครอบครองรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ได้จึงเกิดจากบิดา มารดาหรือผู้ปกครองส่งมอบการครอบครองให้แก่เด็กและเยาวชน ซึ่งบิดา มารดาหรือผู้ปกครองสามารถกระทำได้ซึ่ง

เป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยเด็กและเยาวชนเป็นผู้ครอบครองและใช้ประโยชน์จากยานพาหนะ

2.2 ปัญหากฎหมายละเมิดจากการเกิดอุบัติเหตุจากยานพาหนะของเด็กและเยาวชน

ปัญหากฎหมายละเมิดจากการเกิดอุบัติเหตุจากยานพาหนะของเด็กและเยาวชนมีการละเมิด 2 ลักษณะคือ การละเมิดกฎหมายจราจรกฎหมายจราจรเป็นกฎหมายเทคนิคที่บัญญัติความผิดและโทษเอาไว้ชัดเจนไม่เกี่ยวกับหลักศีลธรรมใด ๆ กฎหมายจราจรเป็นความผิดที่ถูกจัดอยู่ในประเภทที่ธรรมชาติของการกระทำไม่ถือว่าเป็นความผิดอาญาโดยแท้ (True Crime) แต่มีลักษณะเป็นกฎระเบียบที่ต้องปฏิบัติตามมิฉะนั้นจะต้องรับผิดเรียกว่าลักษณะของความผิดนี้ว่าความผิดมีกฎระเบียบ (Regulatory Offence) ส่วนความผิดที่บัญญัติขึ้นมาเพื่อความปลอดภัยในการจราจรจะมีลักษณะของการกระทำที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายและอันตรายกฎหมายจึงต้องบัญญัติให้เป็นความผิดที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายและอันตรายกฎหมายจึงต้องบัญญัติให้เป็นความผิดเพื่อปกป้องอันตรายที่อาจเกิดขึ้นต่อสังคมได้ซึ่งเราเรียกลักษณะของความผิดนี้ว่าความผิดที่เป็นการก่ออันตราย เช่น ผู้ขับขี่มีใบอนุญาตขับขี่หรือไม่หรือได้ขับรถมาแล้วนานเท่าใดผู้ขับขี่มีสภาพแห่งจิตใจหรือสภาพแห่งร่างกายของผู้ขับเป็นอย่างไร กับการละเมิดต่อชีวิตและทรัพย์สินของผู้อื่น ความหมายของ “ละเมิด” ตามพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานหมายถึง “ล่วงเกินหรือฝ่าฝืนจารีตประเพณีหรือกฎหมายที่กำหนดไว้” ส่วนในทางกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 420 บัญญัติเกี่ยวกับละเมิดไว้ว่า การกระทำผิดกฎหมายโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ก่อให้เกิดเหตุการณ์ใดอันเป็นเหตุให้บุคคลอื่นได้รับความเสียหายและทั้งการกระทำก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด ไม่ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นอาจกำหนดจำนวนได้แน่นอนหรือไม่แน่นอนและความเสียหายนั้นจะเป็นตัวเงินหรือไม่ก็ตามการตรวจสอบการละเมิดต่อชีวิตและทรัพย์สินของผู้อื่นอันเนื่องมาจากอุบัติเหตุเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะสอบสวนข้อเท็จจริงของอุบัติเหตุว่าผู้ใดเป็นผู้เสียหายและผู้ใดละเมิดกฎหมายจราจร หรือผู้ใดเป็นผู้ก่อให้เกิดอุบัติเหตุ

2.3 การชดเชยค่าสินไหมทดแทนจากการกระทำละเมิดของเด็กและเยาวชน

การชดเชยสินไหมทดแทนเป็นไปตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 (การจ่ายค่าเสียหายเบื้องต้นจากเงินกองทุนทดแทนผู้ประสบภัยซึ่งการชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้ประสบภัย แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ ค่าเสียหายเบื้องต้นซึ่งบริษัทจะชดเชยให้แก่ผู้ประสบภัยหรือทายาทของผู้ประสบภัยภายใน 7 วัน นับแต่บริษัทได้รับคำร้องโดยไม่ต้องรอพิสูจน์ความผิดซึ่งค่าเสียหายเบื้องต้นมีรายละเอียด คือ 1) ค่าเสียหายเบื้องต้นเป็นเงินจำนวนหนึ่งที่จ่ายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถซึ่งมีจำนวนน้อยกว่าค่าเสียหายทั้งหมด 2) เรียกได้จากบริษัทประกันภัยเจ้าของรถ หรือกองทุนทดแทนแล้วแต่กรณี 3) ไม่คำนึงถึงว่าเป็นความผิดผู้ใด 4) เฉพาะความเสียหายต่อชีวิตร่างกายและอนามัยเท่านั้น 5) มีหลักเกณฑ์การจ่ายตามที่กำหนดในกฎกระทรวงชั้นตอนที่ 2 คือการชดเชยค่าสินไหมทดแทนซึ่งเป็นค่าเสียหาย

ทั้งหมดที่เกิดจากการกระทำละเมิดทุกกรณีไม่ว่าจากรถยนต์หรือเหตุอื่น แต่เงื่อนไขการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจำเป็นต้องพิสูจน์ในชั้นศาลเสียก่อนว่าผู้ใดเป็นฝ่ายละเมิด และผู้ได้รับความเสียหายมิได้เป็นฝ่ายผิด แม้ว่ากฎหมายระบุให้มีการจ่ายค่าเสียหายเบื้องต้นภายใน 7 วัน โดยไม่ต้องรอพิสูจน์ความรับผิดชอบ แต่ในทางปฏิบัติกว่าที่โรงพยาบาลแต่ละแห่งจะได้รับเงินจากบริษัทประกัน ต้องใช้เวลาโดยเฉลี่ยถึง 65 วัน โรงพยาบาลและญาติของผู้ประสบภัยจากรถเกิดความสับสนในการจัดเตรียมเอกสารที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 ค่าเสียหายส่วนที่เกินจากค่าเสียหายเบื้องต้นหรือการเรียกค่าเสียหายเต็มจำนวนความเสียหายซึ่งต้องรอการพิสูจน์ว่ามีได้เป็นผู้กระทำผิด โดยผ่านการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาล ซึ่งจะต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินกระบวนการพิจารณาเป็นเวลานานมาก ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหายโดยเฉพาะผู้เสียหายที่มีฐานะยากจน

2.4 ปัญหาเกี่ยวกับการประกันภัยของเด็กและเยาวชน

ตามหลักการทำนิติกรรมแล้วเด็กและเยาวชนไม่มีอำนาจตามกฎหมายในการทำสัญญาประกันภัยรถยนต์และรถจักรยานยนต์ เว้นแต่ได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรมหรือบิดามารดาเป็นผู้ทำสัญญาประกันภัยรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ภาคบังคับและส่งเบี้ยประกันภัยด้วยตนเอง แล้วส่งมอบการครอบครองรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ให้เด็กและเยาวชนครอบครองใช้ประโยชน์ อย่างไรก็ตามสัดส่วนของเบี้ยประกันภัยรถยนต์ภาคบังคับที่รัฐเรียกเก็บเอาจากผู้เอาประกันภัยไม่สอดคล้องกับการกำหนดจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่ชดใช้ให้กับผู้ประสบภัยรวมตลอดทั้งปัญหาความถูกต้องและความยุติธรรมในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนให้กับผู้ประสบภัย และขั้นตอนวิธีการที่จ่ายค่าสินไหมทดแทนในทางปฏิบัติที่เป็นจริง ซึ่งหากผู้ประสบภัยต้องใช้จ่ายเพื่อบรรเทาความเสียหายที่มีมูลค่าสูงเกินกว่านี้ ก็ต้องเป็นผู้รับชอบเองไปก่อน โดยไม่มีผู้ใดยืนยันได้ว่าจะได้รับชดค่าสินไหมทดแทนจากการประกันภัยหรือไม่ การจ่ายค่าเสียหายเบื้องต้นไม่เพียงพอกับความเสียหายที่ผู้ประสบภัยได้รับ กลายเป็นการจ่ายค่าสินไหมทดแทนที่ไม่ตรงต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง แม้เจ้าของรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์หรือผู้มีส่วนได้เสียจะมีสิทธิทำประกันภัยภาคสมัครใจควบคู่ไปกับการประกันภัยภาคบังคับก็ตาม แต่การประกันภัยภาคสมัครใจมีอัตราเบี้ยประกันที่สูงและเป็นสิทธิของเจ้าของรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ที่จะเลือกทำประกันภาคสมัครใจหรือไม่ก็ได้

2.5 ความรับผิดชอบของบิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็กและเยาวชน

ความรับผิดชอบของบิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนเป็นความรับผิดชอบในการทำละเมิดของบุคคลอื่น (Vicarious Liability) ซึ่งจากการศึกษาพบว่าบิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนต้องร่วมรับผิดชอบตามหลักกฎหมายดังนี้

1) ความรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เช่น มาตรา 429 ยกเว้นสามารถพิสูจน์ได้ว่าตนได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแก่หน้าที่แล้ว ซึ่งเป็นข้อสันนิษฐานความรับผิดชอบผู้เสียหายไม่มีหน้าที่พิสูจน์ความบกพร่องในหน้าที่สำหรับการดูแลผู้เยาว์และบิดา มารดา

ที่จะต้องรับผิดชอบร่วมกับผู้เยาว์ตามมาตรา 429 ต้องเป็นบิดา มารดาโดยชอบด้วยกฎหมายของ บุตรผู้เยาว์

2) ความรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ผู้ปกครองต้องมีหน้าที่ รับผิดชอบต่อเด็กและเยาวชนในความดูแลของตนเองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า ผู้ปกครองต้องให้การอุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอนและพัฒนาเด็ก ที่อยู่ในความปกครองดูแลของตนตามสมควรแก่ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมแห่ง ท้องถิ่น แต่ทั้งนี้ต้องไม่ต่ำกว่ามาตรฐานขั้นต่ำตามที่กำหนดในกฎกระทรวงและต้องคุ้มครอง สวัสดิภาพเด็กที่อยู่ในความปกครองดูแลของตนมิให้ตกอยู่ในภาวะอันน่าจะเกิดอันตราย แก่ร่างกายหรือจิตใจ

3) คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติมาตรา 44 ฉบับ 22/2558 ในกรณีที่ พบเด็กและเยาวชนรวมกลุ่มหรือมั่วสุม ให้ถือว่าเป็นความรับผิดชอบของบิดามารดาหรือ ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชน แล้วแต่กรณีและให้เป็นอำนาจของเจ้าพนักงานจราจรหรือ พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยจราจรทางบก หรือเจ้าพนักงานตำรวจ หรือเจ้าหน้าที่ของ รัฐตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ที่จะแจ้งให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองเข้ามารับทราบการกระทำ ของเด็กและเยาวชนดังกล่าว เพื่อให้คำแนะนำ ตักเตือน ทำทัณฑ์บนหรือวางข้อกำหนด เพื่อป้องกันมิให้เด็กและเยาวชน กระทำความผิดอีกหรืออาจให้วางประกันไว้เป็นจำนวนเงินตาม สมควรแก่ฐานานุกรม แต่จะเรียกเงินประกันไว้ได้ไม่เกินระยะเวลาสองปี หากเด็กและเยาวชนได้ กระทำความผิดดังกล่าวซ้ำอีก บิดามารดาหรือผู้ปกครองจะต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสามหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับและให้รับเงินประกันเป็นของกองทุนคุ้มครองเด็ก ตามกฎหมายว่าด้วยคุ้มครองเด็ก

กรณีที่เจ้าพนักงานใช้ดุลยพินิจกำหนดให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็กและ เยาวชนวางเงินประกันภัย หากบิดามารดาของเด็กและเยาวชนไม่วางเงินประกันหรือไม่มีทรัพย์สิน พอที่จะวางเงินประกันผลในทางกฎหมายจะเป็นอย่างไร อีกทั้งหากบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ไม่ได้ประมาทเลินเล่อและมีได้เจตนา บิดามารดาหรือผู้ปกครองจะต้องรับผิดชอบตามประกาศฉบับนี้ หรือไม่ ซึ่งคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติที่ 22/2558 มิได้กำหนดหลักเกณฑ์ และขั้นตอนของปัญหาดังกล่าวไว้

2.6 ปัญหาเกี่ยวกับการไม่สามารถชดใช้ค่าปรับและค่าสินไหมทดแทนได้ของเด็กและ เยาวชน

ค่าปรับและค่าสินไหมทดแทนที่ต้องชดใช้ คือ เงินที่ต้องชดใช้เพื่อทดแทนความ เสียหาย ที่เกิดขึ้นแก่ทรัพย์สินหรือแก่บุคคลอื่นเนื่องมาจากการละเมิด การทำให้ทรัพย์สินกลับสู่ สภาพเดิมและค่าปรับ คือ เงินที่ผู้ถูกปรับถูกลงโทษให้ชดใช้เพราะกระทำความผิดหรือไม่กระทำ ตามสัญญาที่ตกลงไว้ปัญหาการไม่สามารถชดใช้ค่าปรับและค่าสินไหมทดแทนได้ของเด็กและ เยาวชนสืบเนื่องจากเด็กและเยาวชนยังไม่ได้ประกอบอาชีพมีรายได้ การได้ครอบครอง

ยานพาหนะนั้นมักเป็นการได้มาโดยเสนหาโดยบิดา มารดาหรือผู้ปกครองส่งมอบการครอบครองให้หากเกิดอุบัติเหตุที่เกี่ยวกับยานพาหนะจำเลยที่เป็นเด็กและเยาวชนหรือผู้ปกครองบางส่วนที่มีฐานะยากจนไม่สามารถชดเชยค่าปรับและค่าสินไหมทดแทนได้

นอกจากนี้ยังมีปัญหาว่าเมื่อศาลพิพากษาให้เด็กหรือเยาวชนชำระค่าปรับ เด็กหรือเยาวชนต้องชำระค่าปรับภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ศาลชั้นต้นพิพากษาหรือนับแต่วันที่คดีถึงที่สุด

3. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับปัญหาและวิเคราะห์ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับสิทธิในการครอบครองสังหาริมทรัพย์กรณีรถยนต์และรถจักรยานยนต์ของเด็กและเยาวชนมีดังนี้

1) ในกรณีที่บิดา มารดาและผู้ปกครองประมาทเลินเล่อในการอบรมเลี้ยงดูเด็กและเยาวชน บิดา มารดาและผู้ปกครองสมควรอย่างยิ่งที่ต้องร่วมรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 และคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติมาตรา 44 ฉบับ 22/2558 ทั้งนี้เพื่อให้เป็นเยี่ยงอย่างให้กับบิดา มารดาและผู้ปกครองทั่วไปได้ปฏิบัติตาม

แต่อย่างไรก็ตามกฎหมายดังกล่าวนี้ไม่ได้บัญญัติถึงการคุ้มครองเด็กไว้อย่างชัดเจน บัญญัติเพียงหน้าที่และความรับผิดชอบของบิดามารดาหรือผู้ปกครองไว้ อีกทั้งคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติที่ 22/2558 ยังมีปัญหาที่ต้องตีความ กล่าวคือ กรณีที่เจ้าพนักงานใช้ดุลยพินิจกำหนดให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนวางเงินประกัน หากบิดามารดาของเด็กและเยาวชนไม่วางเงินประกันหรือไม่มีทรัพย์สินพอที่จะวางเงินประกันผลในทางกฎหมายจะเป็นอย่างไร อีกทั้งหากบิดามารดาหรือผู้ปกครองไม่ได้ประมาทเลินเล่อและมีได้เจตนา บิดามารดาหรือผู้ปกครองจะต้องรับผิดชอบตามประกาศฉบับนี้หรือไม่ ซึ่งคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติที่ 22/2558 มิได้กำหนดหลักเกณฑ์และขั้นตอนของปัญหาดังกล่าวนี้นี้ไว้ จึงยังมีข้อบกพร่องและไม่อาจบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพแท้จริง และยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาในปัจจุบันได้

ผู้เขียนจึงเสนอให้มีการแก้ไขกฎหมายที่มีอยู่ให้ชัดเจนถึงผลของการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานกรณีเจ้าพนักงานใช้ดุลยพินิจกำหนดให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนวางเงินประกัน หากบิดามารดาของเด็กและเยาวชนไม่วางเงินประกันหรือไม่มีทรัพย์สินพอที่จะวางเงินประกันผลในทางกฎหมายจะเป็นอย่างไร และแก้ไขให้ชัดเจนว่าจะเป็นความผิดตามประกาศฉบับนี้ได้เฉพาะการกระทำโดยเจตนาหรือประมาทเท่านั้น เพื่อจะได้ไม่ต้องมีปัญหาในการตีความและบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2) ผู้เขียนเห็นว่าควรมีการจัดตั้งกองทุนขึ้นเพื่อจัดการกับปัญหาความรับผิดชอบทางแพ่งให้กับเด็กและเยาวชน ทั้งนี้เนื่องจากอุบัติเหตุการจราจรทางบกมักเกิดจากการกระทำที่ประมาทโดยที่ผู้ก่อเหตุไม่ได้มีเจตนาให้เกิดขึ้น แต่เมื่อเกิดอุบัติเหตุขึ้นมาแล้ว หากเด็กและเยาวชนนั้น

เป็นผู้ก่อเหตุหากมีกรณีที่ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนและค่าปรับเป็นเงินจำนวนมาก ๆ จะพบว่าเด็กและเยาวชน รวมถึงบิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนที่มีฐานะยากจนจะไม่สามารถชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหายได้ คู่กรณีหรือผู้เสียหายมักจะไม่ได้รับการชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ดังนั้น ควรจัดตั้งกองทุนเพื่อช่วยเหลือเด็กและเยาวชนรวมถึงผู้เสียหาย โดยกองทุนนี้จะช่วยเหลือด้านชดเชยค่าสินไหมทดแทนในส่วนที่เกี่ยวกับทรัพย์สินที่เกิดจากการกระทำละเมิดจากการใช้รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ให้แก่ผู้เสียหาย

โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเยียวยาความเสียหายในทางทรัพย์สินแก่ผู้เสียหาย โดยผู้เสียหายต้องมีได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด โดยกองทุนนี้จะมีรายรับหลายทางด้วยกัน เช่น 1) เงินอุดหนุนที่รัฐบาลจัดสรรให้จากงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2) เงินค่าปรับและทรัพย์สินที่ริบมาจากการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน 3) เงินที่ได้จากการรับช่วงสิทธิเพื่อไต่เบี่ยแก่ผู้กระทำหรือผู้ที่ก่อให้เกิดความเสียหาย 4) เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้กองทุน โดยเงินหรือทรัพย์สินที่บริจาคให้กองทุนนั้นให้นำไปหักภาษีได้โดยการตราพระราชกฤษฎีกา ทั้งนี้เพื่อสนับสนุนให้ประชาชนบริจาคเงินหรือทรัพย์สินแก่กองทุน

อีกทั้งเงินกองทุนเยียวยาความเสียหายในทางทรัพย์สินนี้ ควรที่จะมีการจำกัดอัตราขั้นสูงสุดไว้ด้วยว่าผู้เสียหายมีสิทธิได้รับอัตราขั้นสูงสุดเป็นจำนวนเท่าใด และให้เป็นสิทธิของผู้เสียหายที่จะเลือกรับเงินเยียวยาจากกองทุนนี้หรือจากบริษัทประกันภัยไม่ว่าจะเป็นภาคบังคับหรือภาคสมัครใจ แต่รวมกันแล้วต้องไม่เกินความเสียหายที่แท้จริง

โดยเงินกองทุนนี้มีลักษณะคล้ายกับพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 เพียงแต่ความเสียหายที่ผู้เสียหายจะได้รับการเยียวยาตามพระราชบัญญัตินี้จะมีเพียงความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย และจิตใจ ไม่รวมถึงความเสียหายในทางทรัพย์สิน แต่การตั้งกองทุนตามที่ผู้เขียนเสนอนี้เป็นกรณีของการเยียวยาความเสียหายในทางทรัพย์สินที่เกิดจากการกระทำละเมิดของเด็กและเยาวชน

3) ผู้เขียนเห็นว่า ควรมีการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญามาตรา 29 บรรคแรก เมื่อศาลพิพากษาให้จำเลยชำระค่าปรับแล้ว จำเลยต้องชำระค่าปรับภายใน 30 วันนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาหรือวันที่ศาลมีคำพิพากษาคดีถึงที่สุด เพื่อไม่ให้มีปัญหาในการตีความ

นอกจากนี้ควรให้เด็กหรือเยาวชนซึ่งไม่สามารถชำระค่าปรับ สามารถผ่อนชำระค่าปรับได้ และควรใช้มาตรการอื่นแทนการลงโทษปรับ เช่น การกักขังภายในบ้านในช่วงเวลาที่กำหนดซึ่งอาจเป็นตลอด 24 ชั่วโมงหรือเฉพาะช่วงเวลากลางคืน ทั้งนี้ให้เจ้าหน้าที่คอยสอดส่องดูแล เช่น กำหนดว่าเจ้าหน้าที่จะไปพบเตือนอย่างน้อย 28 ครั้ง ถ้าไปแล้วไม่พบเด็กและเยาวชน เจ้าหน้าที่จะรายงานศาล ซึ่งการกักขังภายในบ้านนี้ยังช่วยระบายนความแอ้อัดในเรือนจำได้ ซึ่งการกักขังในบ้านนี้ มีใช้อยู่ในระบบกฎหมายจารีตประเพณี เช่น กฎหมายของสหรัฐอเมริกา

อย่างไรก็ตามประเทศไทยยังไม่มีความพร้อมทางด้านงบประมาณและด้านบุคลากร จึงอาจกำหนดให้เจ้าหน้าที่ในท้องถิ่น เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้านหรือเจ้าหน้าที่ในท้องถิ่นที่มีความใกล้ชิดกับประชาชน เข้าไปสอดส่องดูแลหรือไปพบเด็กและเยาวชนที่ต้องโทษปรับ โดยไม่ต้องตั้งหน่วยงานรับผิดชอบขึ้นมาใหม่ ทั้งนี้อาจกำหนดว่าจะมีเจ้าหน้าที่เข้าไปพบอาทิตย์ละวัน โดยไม่ต้องระบุวันที่จะไปพบ หากไปแล้วไม่พบเด็กและเยาวชนที่ต้องโทษปรับก็จะรายงานไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบเพื่อรายงานไปยังศาลเพื่อพิจารณาปรับเปลี่ยนโทษต่อไป

อีกทั้งการกำหนดค่าปรับควรคำนึงถึงทรัพย์สิน รายได้และภาระของผู้กระทำความผิดที่จะต้องเลี้ยงดูตนเองและครอบครัว สุขภาพ รวมถึงสาเหตุอื่น ๆ ที่อาจมีผลกระทบต่อฐานะทางการเงินของผู้นั้นด้วย โดยกฎหมายในระบบลายอักษร เช่น กฎหมายของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้ใช้ระบบวันปรับโดยคำนวณอัตราค่าปรับผันแปรตามเหตุปัจจัยสองประการคือลักษณะความรุนแรงของการกระทำและอัตรารายได้ของผู้กระทำผิด ส่วนกฎหมายในระบบจารีตประเพณี เช่น กฎหมายของสหรัฐอเมริกา การลงโทษปรับจะต้องคำนึงถึงหลักความสามารถในการชำระค่าปรับของจำเลยและโทษปรับนั้นจะต้องไม่เป็นการปิดกั้นจำเลยจากการชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม โดยการกำหนดจำนวนเงินค่าปรับและวิธีการชำระค่าปรับศาลจะต้องคำนึงถึงฐานะและความเป็นอยู่ของจำเลยประกอบด้วย และรัฐจะต้องให้ประโยชน์แก่จำเลยผู้ที่มีความตั้งใจจริงที่จะชำระค่าปรับโดยการผ่อนปรนกฎระเบียบบางข้อและลงโทษผู้ตั้งใจไม่ชำระค่าปรับอย่างเด็ดขาด

4) เนื่องการบิดามารดาหรือผู้ปกครองสามารถส่งมอบการครอบครองรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ให้เด็กและเยาวชนได้ครอบครองและใช้ประโยชน์ได้ซึ่งเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่กรณีที่เกิดการละเมิดขึ้น มักจะมีปัญหาเกี่ยวกับค่าเสียหายเบื้องต้นและค่าสินไหมทดแทนที่เบิกจ่ายล่าช้า เกิดจากบริษัทประกันต้องการพิสูจน์ให้ทราบแน่ชัดว่าผู้ใดเป็นผู้ก่อเหตุ ปัญหานี้กระทบต่อผู้เสียหาย ไม่ว่าผู้เสียหายจะเป็นผู้ก่อเหตุก็ตาม ดังนั้นภาครัฐจึงควรสนับสนุนให้บิดา มารดา และผู้ปกครองทำประกันภาคสมัครใจสำหรับรถยนต์และรถจักรยานยนต์ เพื่อเฉลี่ยหรือกระจายความเสียหาย ซึ่งสามารถบรรเทาความเดือดร้อนแก่ชีวิตและทรัพย์สินต่าง ๆ โดยมีบริษัทประกันภัยเป็นผู้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ตามที่ระบุไว้ในสัญญา อีกทั้งภาครัฐควรกำหนดอัตราเบี้ยประกันภาคสมัครใจให้เหมาะสมและไม่สูงจนเกินไป เพื่อจูงใจและเพื่อให้การประกันภัยภาคสมัครใจสำหรับยานพาหนะมีผลทดแทนที่คุ้มค่าครอบคลุมความเสียหายที่เกิดกับยานพาหนะและคุ้มครองเด็กและเยาวชนได้

นอกจากนี้จากการศึกษาพฤติกรรมและการเลือกใช้บริการประกันภัยรถยนต์กับบริษัทรับประกันของคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่ามีปัจจัยประกอบกันหลายประการที่จะจูงใจให้มีการทำประกันภัยรถยนต์และรถจักรยานยนต์ภาคสมัครใจ

เช่น 1) อัตราเบี้ยประกันภัย 2) สาขาหรือตัวแทนของบริษัทรับประกันภัยทั้งนี้เพื่อความสะดวกของผู้เอาประกันภัย 3) การที่บริษัทประกันให้ผู้เอาประกันผ่อนชำระเบี้ยประกันภัยเป็นงวดๆ ได้ 4) การโฆษณาและการประชาสัมพันธ์ตามสื่อต่างๆ เป็นต้น

ดังนั้น เพื่อเป็นการจูงใจให้มีการทำประกันภัยรถยนต์และรถจักรยานยนต์ภาคสมัครใจ ผู้เขียนจึงเสนอให้ภาครัฐให้การสนับสนุนให้ บิดา มารดา หรือผู้ปกครองทำสัญญาประกันภาคสมัครใจ ทั้งนี้เพื่อเฉลี่ยหรือกระจายความเสียหายโดยให้บริษัทประกันภัยเป็นผู้ชดเชยค่าสินไหมทดแทน

5) ควรแก้ไขระบบการเก็บเอกสารของบริษัทประกันภัยที่มีมาตรฐานแตกต่างกันให้เป็นรูปแบบเดียวกัน เนื่องจากระบบการเก็บเอกสารของบริษัทประกันภัยจะเก็บตามความสะดวกของตนเอง แต่เมื่อเกิดอุบัติเหตุขึ้นไม่สามารถเบิกจ่ายค่าเสียหายเบื้องต้นได้เร็ว ส่งผลให้เด็กและเยาวชนได้รับผลกระทบหากต้องชดเชยค่าเสียหายหากเป็นผู้ก่อเหตุหรือได้รับคำรักษาพยาบาลล่าช้าหากเป็นผู้ได้รับความเสียหาย

บรรณานุกรม

กรมการขนส่งทางบก. (ม.ป.ป.). *อุบัติเหตุสูงสุดคือ รถจักรยานยนต์*. สืบค้น 4 กุมภาพันธ์

2558, จาก

http://www.dlt.go.th/th/index.php?option=com_content&view=article&id=3754:-25---&catid=141

กัลยา ตันศิริ, และพิมพ์ใจ สระทองอุ่น. (ม.ป.ป.). *เอกสารประกอบคำบรรยาย กระบวนวิชาหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (LA 702)*. กรุงเทพฯ: หลักสูตรนิติศาสตร์มหาบัณฑิตภาคพิเศษ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 491/2507.

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 979/2513.

คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 22/2558 เรื่อง มาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการแข่งรถยนต์และรถจักรยานยนต์ในทางและการควบคุมสถานบริการหรือสถานประกอบการที่เปิดให้บริการในลักษณะที่คล้ายกับสถานบริการ. เล่ม 132 ตอนพิเศษ 171 ง ราชกิจจานุเบกษา 23 กรกฎาคม 2558.

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2536). *กฎหมายมหาชน เล่ม 1: วิวัฒนาการทางปรัชญาและลักษณะของกฎหมายมหาชนยุคต่าง ๆ*.

บัญญัติ สุชีวะ. (2556). *คำอธิบาย กฎหมายลักษณะทรัพย์* (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานคร พับลิชชิ่ง. เนติบัณฑิตยสภา.

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546.

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540.

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535.

สุรพล นิติไกรพจน์. (2537). หลักการพื้นฐานของกฎหมายมหาชนทางเศรษฐกิจของฝรั่งเศส ส่วนที่หนึ่งหลักเสรีนิยม, *วารสารนิติศาสตร์*, 24(3).

Lepointe Gabriel. (1958). *Droit Romain et Ancien Droit Français* (Droit des beins). Paris: Dalloz.

Monier Raymond. (1947). *Manuel Elémentaire de Droit Romain, Tome I en*. Paris: Edition Domat Montchestien.